

SÜREKLİ TIP EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİ

Tanımlar ve Özellikler

Hazırlayanlar

Dr. Cem Terzi

Dr. Mehmet Eryılmaz

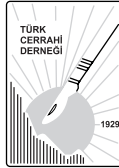
Dr. Ziya Anadolu

Dr. Fatih Kaya

SÜREKLİ TIP EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİ

Hangi Etkinlik? Kim Düzenlemeli?: TCD Görüşü

11.4.2009 tarihli TCD Yönetim Kurulu toplantısında oybirliği ile kabul edilmiştir.

TÜRK CERRAHİ DERNEĞİ

SÜREKLİ TIP EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİ

Tanımlar ve Özellikler

© Türk Cerrahi Derneği (Tanıtım için yapılacak alıntılar dışında Türk Cerrahi Derneği'nin yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz)

ISBN: 978-975-97830-2-0

Yayına Hazırlayanlar

Dr. Cem Terzi

Dr. Mehmet Eryılmaz

Dr. Ziya Anadol

Dr. Fatih Kaya

Tasarım ve Uygulama

BAYT Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım Ltd. Şti.,

Ziya Gökalp Cad. 30/31, 06420 Kızılay, Ankara

Tel: (312) 431 30 62

Baskı

Miki Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.

Matbaacılar sitesi 560. sokak, no: 27 İvedik, Ankara

Tel: 0(312) 395 21 28

Baskı Tarihi: 05.05.2009

İçindekiler

GİRİŞ	5
GENEL TANIMLAR	6
Bilim	6
Öğrenim	6
Öğretim	6
Eğitim	6
1. Yapılandırılmış (formal) eğitim	6
a. Örgün eğitim	6
b. Yaygın eğitim	7
c. Hizmet içi eğitim	7
2. Yarı yapılandırılmış (yarı formal) eğitim	7
3. Yapılandırılmamış (informal) eğitim	7
Eğitim – öğretim	7
SÜREKLİ TIP EĞİTİMİ	8
Günümüzde STE anlayışı	8
“Hekimler nasıl öğrenir? için bir model	10
Başarılı bir STE için yöntemler	11
Klasik STE etkinlikleri işe yarıyor mu?	11
ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ	13
Genel olarak öğretim yöntemleri	13
Sunu yaparak öğretim	13
Ders	13
Konferans	13
Probleme dayalı/problem çözücü öğretim	14
Olgu sunumu	14
Tartışma	15
Panel	15
Açık oturum	16
Lehte ve aleyhte görüş bildirme (“Proponense” (Savunucu)-“Contradiction” (Karşıt))	16
Forum	16
Seminer	17
Sempozyum oturumu	18
Çember toplantı - Yuvarlak masa toplantısı	19
Beyin fırtınası	19
Konsey	19
Genel oturum – Plenary	19

Yaparak - deneyerek öğretim	20
Çalıştay	20
Atelye çalışması ("Workshop" – "Hands-on")	20
Web siteleri	20
SÜREKLİ TIP ETKİNLİKLERİNİN TÜRLERİ	22
Kurs	22
Sempozyum etkinliği	23
Kongre	24
Okul	26
Eğitim günleri/haftası	27
TÜRK CERRAHİ DERNEĞİ GÖRÜŞÜ: HANGİ ETKİNLİK? KİM DÜZENLENMELİ?	28
KAYNAKLAR	30

GİRİŞ

Bu çalışmanın birincil amacı genel cerrahi alanında yapılan sürekli tıp eğitimi (STE) ve sürekli mesleki gelişim (SMG) etkinliklerinin tanımlarını yapmaktır. Ülkemizde kongre, kurs, sempozyum, vb. gibi etkinlikler, etkinliğin amacı ve içeriğinden bağımsız olarak düzenleyicilerin istek ve anlayışına göre isimlendirilmektedir. Günümüzde özellikle eğitim etkinlikleri açısından bir enflasyon yaşandığı düşünülürse birbirini tekrarlayan etkinliklerin önüne geçilmesi ve etkinlik türüne göre standartların belirlenmesi önemli bir çabadır.

Bu çalışmada Türk Cerrahi Deneği (TCD) Genel Merkezi'nde 10 Ocak 2009 tarihinde düzenlenen Yan Dal ve Bölgesel/Şehir Cerrahi Dernekleri toplantısında alınan karar gereği, STE etkinliklerin uluslararası standartlar gözetilerek tanımları yapılmıştır. Metnin sonunda TCD'nin hangi etkinliğin kimin tarafından düzenlenmesi ile ilgili görüşüne yer verilmiştir.

GENEL TANIMLAR

Bilim

Beş duyunun algı alanına giren nesne, olgu veya ilişkilerin; gözlem, test, tümevarım, tümdengelim doğrulama gibi yöntemlerle sistematik olarak algılanmasıdır. Gerçeğin incelenmesi, anlaşılması ve açıklanması sürecinde insanın algı ve gözlem vasıtalarını kullanarak çeşitli yöntemlerle ürettiği ve sistemleştirdiği bilgiler bütünüdür⁽¹⁾.

Öğrenim

Öğrenme süreci ile elde edilen yaşantıdır. Türkçe de, “tahsil” olarak da kullanılır. Öğrenim, öğretim sürecinin sonunda elde edilendir⁽²⁾.

Öğretim

Önceden belirlenmiş hedeflere ulaşmak için gereken davranışı (bilgi, beceri, tutum) öğrenciye kazandırma sürecine denir⁽²⁾. Öğretim, öğretme ile gerçekleşir. Öğretim yapılırken, öğretmen öğrenciye kılavuzluk yapar. Öğretim, öğretimin yapıldığı sürecin adıdır⁽³⁾.

Eğitim

Hem içerik hem de süreç açısından ele alındığında en genel tanımıyla eğitim; bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir⁽⁴⁾.

1. Yapılandırılmış (formal) eğitim

Bir amacı olan eğitimidir. Planlı olarak yapılır ve öğretim yoluyla gerçekleşir. Eğitim başından sonuna kadar özel bir çevrede kontrollü olarak sürer. Sürecin belli aşamalarında değerlendirme vardır.

a. Örgün eğitim

Belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir⁽⁵⁾.

b. Yaygın eğitim

Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerin birisinden ayrılmış olan bireylere ilgi ve gereksinim duydukları alanlarda verilen eğitimidir⁽⁵⁾. Toplumda örgün eğitimle beraber ve ondan sonra, eğitim yolu ile karşılanabilecek yeni gereksinimler ortaya çıktığında yapılan eğitimidir (Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları gibi)⁽³⁾.

c. Hizmet içi eğitim

Bir kurumda maaş karşılığı çalışan kişilerin, işlerini daha iyi yapabilmeleri için belli programla, belli bir yerde, belli bir süre öğretime tabi tutularak eğitilmeleridir⁽³⁾.

2. Yarı yapılandırılmış (yarı formal) eğitim

İş yerinde, ailede veya kütüphanede alınan eğitim örnek olarak verilebilir⁽³⁾. Herhangi bir denetlenebilirliği olmayan bilgilerin basın, medya, broşür gibi araçlarla zemin hazırladığı eğitim biçimidir.

3. Yapılandırılmamış (informal) eğitim

Açık bir amacı olmayan eğitimidir. Plansızdır. Yaşantılarla elde edinilir. Her zaman her yerde olabilir. Kontrol yoktur. Değerlendirme yoktur. Mahallede, arkadaş grubundan veya sinemadan alınan tıbbi eğitim örnek verilebilir⁽³⁾.

Eğitim – öğretim

Bu iki sözcük çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılmakta ve anlamları birbirlerine karıştırılmaktadır. Oysa bireyin yaşam boyu süren eğitiminin, okulda planlı ve programlı olarak yürütülen kısmı bireyin öğretimini oluşturur. Bu birey açısından dile getirildiğinde öğrenim olur⁽⁶⁾.

Ramizowski'ye göre öğretim önceden saptanmış amaçlara varmak için kenarları parmaklıklarla çevrili bir yolu izlemeye benzer; eğitim ise, yolun sağındaki ve solundaki tarlalarda - tercihan bir harita ile - özgürce dolaşmaktır⁽⁶⁾.

SÜREKLİ TIP EĞİTİMİ

Tıp eğitimi yaşam boyu öğrenme sürecidir. Bu anlamda STE, tıp fakültesinden mezun olduktan sonra başlar ve hekimlik yaşamının sonuna kadar devam eder. “50 yıl için müfredat” deyimi STE'nin tüm hekimlik yaşamını kapsadığına işaret eden, yerinde bir tanımlardır.

STE, güvenli ve etkin bir sağlık hizmeti sunabilmek için gerekli olan bilgi, beceri ve yaklaşımların artırılması, sürdürülmesi ve geliştirilmesini sağlayan etkinlikler olarak tanımlanır ⁽⁷⁾. Günümüzde bu tanımın sınırlarını zorlayan gelişmeler söz konusudur: Hekimlik mesleğini icra edebilmek için gerekli bilgiler, büyük bir hızla artmaktadır. Sağlık hizmeti sunumu giderek daha karmaşık hale gelmektedir. Bir hekimden beklenenler, klasik hekim profilinin ötesinde işlevlere doğru yönelmektedir. STE etkinlikleri ile tıbbi bilginin idamesi ve geliştirilmesi amaçlanırken günümüzde yönetim becerileri (sağlığın sosyal ve ekonomik yönlerini içerecek biçimde), iletişim becerileri ve tıbbi etik konuları büyük önem kazanmıştır. *Sürekli mesleki gelişim (SMG)* kavramı yukarıda değinilen geniş çerçeveyi içermek üzere STE yerine önerilmekteyse de özü itibarıyla bu iki kavram oldukça benzerdir. Bu şartlar altında STE ya da SMG hekimler için yaşamsal önem taşımaktadır.

Bilgi ve becerilerin güncelleştirilmesi her hekim için mesleki bir sorumluluktur. Her hekim yeni bilgileri öğrenmek, geçerliliği kalmamış uygulamaları terk etmek ve çok hızlı değişen ve gelişen tıbbi literatürü değerlendirmek zorundadır. STE, formel dersler, kurslar, sempozyum ve kongrelerdeki konferanslar ve atölye çalışmaları gibi çok çeşitli etkinlikleri içerir. Bunların dışında, dergi ve kitap okumak ya da internet ortamındaki tartışma forumlarına katılmak gibi çok çeşitli informal şekillerde STE etkinliğinde bulunmak olanaklıdır.

Günümüzde STE anlayışı

STE'ne bakışımızda değişimi zorunlu kılan etmenleri aşağıdaki başlıklar altında toplayarak düşünmeye başlayabiliriz ⁽⁸⁾:

- Küreselleşme ve küreselleşmenin sağlık alanına etkileri, sağlığın küresel boyutlu belirleyicileri ve küresel iletişim olanakları STE'ni uluslararası etkilenimli olarak ele almayı gerekli kılmaktadır

- Hekimlerin nasıl öğrendiklerini anlamak, yaşam boyu hekimlik uygulamalarında yetkinliklerini nasıl sürdürdüklerini veya nasıl değişiklikler yaptıklarını anlamak STE için önemlidir. Bu anlamda STE, Tıp Fakülteleri'nde verilen mezuniyet öncesi eğitim ve uzmanlaşmayı sağlayan mezuniyet sonrası eğitim ile dinamik ve bütüncül bir ilişki içindedir.
- STE'ni izole formel etkinlikler olarak ele almak yerine tıp eğitimin devamı olarak ele almak gerekir.
- STE'nde paradigma toplumsal, idari, kişisel ve mesleki davranışlar üzerindeki çok etmenli etkilere kaymış bulunmaktadır. Bu anlamda STE'nin kapsam ve içeriği ve hekimlerin algısı çok önemlidir.
- Klasik STE etkinlikleri kuşkusuz önemlidir, ancak genişleyen amaçları karşılamak yönünde hekimlik pratiğinde davranış değişiklikleri sağlamak için kullanılacak araçlardan yalnızca biri durumuna dönüşmüşlerdir.
- Etkin bir STE için iyi bir planlama, süreç ve değerlendirme aşamaları gerekmektedir. Aksi halde klasik kongre formatında yılda bir kez bir araya gelinmesi ve katılımcıya ders anlatılması ile hekimin kongre sonrası iş yerine döndüğünde günlük uygulamalarında kalıcı bir değişiklik oluşturmak olanaksızdır.
- Hekimde davranış değişikliği yaratmanın pek çok yolları vardır. STE etkinliklerini düzenleyen geleneksel yapılar (örneğin, uzmanlık dernekleri ya da tıp fakülteleri) bu etkinliklerin anlaşılması, geliştirilmesi ve kullanılması için yeni partnerlere gereksinim duymaktadırlar. Yeni partnerler olarak, ulusal sağlık otoritesi ve sağlık hizmetini sunan organizasyonlar bu alanı etkilemek açısından çok önemlidir.
- Hekimlerin büyük çoğunluğu yaşam boyu öğrenim gereksinimlerini klasik STE etkinliklerinin dışında gerçekleştirmektedirler. Hekimler genellikle *kendi kendine öğrenme* yönelimlidirler ve kendi hekimlik uygulamaları ve deneyimlerinden öğrenmektedirler.
- STE amacıyla yer alan, hekimlerin güncel bilgi ile donatılması şeklinde tanımlanan gereksinim çok yönlü olarak değişmiştir; hekimlere değişen rollerine yönelik yeni beceriler kazandırılması ve değişime uyum sağlama becerilerinin edindirilmesi STE'nin temel amaçları arasında yer almalıdır. Bilginin geliştirilmesinin yanı sıra engelleri aşmak ve stratejileri sürdürebilmek için

yeni beceri ve tutumların kazandırılması gereklidir. Bunun için STE'nin iki çıktısı üzerinde ağırlıkla durulmalıdır; meslek uygulamaları üzerindeki etkileri ve sağlık hizmeti üzerindeki etkileri. STE etkinliğini düzenleyenler, hekimlik pratiğinin birçok faktörden etkilendiğini anlamak, bu faktörleri ve düzenledikleri etkinliğin bu faktörlerle ilişkisini ortaya koymak zorundadırlar.

“Hekimler nasıl öğrenir?” için bir model

Sağlık eğitimi literatüründe geliştirilen “*PRECEDE*” modelinin başarılı uygulamaları pek çok çalışmada gösterilmiştir. Bu modelde, hekimin bir uygulamasından vazgeçmesi ve daha doğru ve daha iyi sonuç veren başka bir uygulamaya yönelmesi isteniyorsa bunun için o hekime yalnızca yeni olan uygulamayı anlatmak yeterli olmadığına inanılır. Bu yüzden önce neden davranış değişikliği yapmak gerektiği konusunda hekimde bir farkındalık yaratmak hedeflenir. Bu bilgilendirme aşamasıdır. Ancak, bununla yetinilmez. Yeni uygulama için gerekli uygulama ortamı ve klinik becerinin edinilmesi de sağlanır. Ardından uygulama değişikliğinin iyi yönde olduğunun hekim tarafından görülmesini sağlayacak bir geri besleme mekanizması ile davranış değişikliği desteklenir.

Bu model, düzenlenen eğitim etkinliklerinin etkin olabilmesi için önemli katkılar sunmaktadır^(9,10). *PRECEDE* modeli çeşitli aşamalar içerir: “*Predisposing, Reinforcing and Enabling, Causes in Educational Diagnosis and Evaluation*” Bir eğitim etkinliğinin davranış değişikliği yaratabilmesi için “*predisposing*” (önceki durumu göze alarak bir şeyi yapmaya eğilim yaratmak; bilgilendirmek gibi), “*reinforcing*” (desteklemek; hastalardan geri bildirim sağlamak, akran desteği, sonuçların iyileştirildiğinin gösterilmesi gibi) ve “*enabling*” (bir şeyi yapmak için gereken araçları sağlamak; pratik uygulamalar gibi) şeklinde, eşit ölçüde önemli ve farklı üç faktörü içermesi gerekir.

Eğilim yaratıcı faktörler arasında bilgi, tutum, uygun davranış değişikliği (örneğin; beceriler, erişim, ulaşılabilirlik, paha ve yararlar gibi) sayılabilir. Destekleyici faktörler amaçlanan davranış değişikliğinin sürekli olup olmayacağını belirler; diğer kişilerin reaksiyonlarını ve yaratılan davranış değişikliğinin olumlu etkilerine dair kanıtları da içerir. Davranış değişikliğini sağlamaya yönelik araçları/becerileri edindirmek de kuşkusuz eğitim etkinliğinin başarısı için şarttır. Bu model STE etkinlikleri için yararlı bulunmuştur⁽¹¹⁻¹³⁾.

Başarılı bir STE için yöntemler

STE etkinliklerinin pek çoğu anlatılanların dinlenmesi şeklinde pasif öğrenme biçiminde gerçekleşmektedir. Bu türdeki eğitim modellerinin etkin ya da yararlı olmaları çok kuşkuludur.

Erişkin insanlar, kendi eğitimlerinde sorumluluk aldıklarında en iyi şekilde öğrenmektedirler. Erişkin öğrencilerin kendi eğitim programlarının planlanmasında rol oynamaları, öğrendikleri konuların şu andaki veya gelecekteki meslek yaşamlarıyla nasıl bir ilgisi olduğunu saptayabilmeleri, bir STE programının etkin olabilmesi için gerekli özelliklerdir ⁽¹⁴⁾.

Hekimlerin bilgiyi arama/bulma/ becerilerinin gelişmiş olması ve yeni bilgi/ becerileri çabucak pratiğe uygulayabilmeleri gerekir. Uygun bir STE programının bu noktaları karşılayabilecek özellikte olması gerekir.

STE'nin etkin olabilmesi için etkinlik konusunun hekimin pratik meslek yaşamıyla ilgili ve hekim de öğrenmeye istekli olması gerekir. Hekimin özgün öğrenim gereksinimleri belirlenmiş ve STE etkinliğinin bunları kapsamaya sağlanmışsa eğitim programı o hekimle ilintili hale getirilebilir ⁽¹⁵⁾.

Etkin bir STE etkinliği için başlangıç noktası, **gereksinimin belirlenmesi** olmalıdır. Gereksinimin belirlenmesi için pek çok yöntem kullanılabilir. Anketler, fokus grupları, görüşmelerle (yüz yüze veya telefonla) görüş almak iyi bilinen yöntemlerdir. Etkinliğin sonunda kendi başarısını değerlendirmeye yönelik bir **etki araştırması** yapılması çok önemlidir. Bu çalışmalar aynı zamanda gereksinimlerin belirlenmesinde de kullanılabilir.

Klasik STE etkinlikleri işe yarıyor mu?

Formel STE etkinliklerinin büyük çoğunluğu nitelikleri itibarıyla zayıflıklar içerdiklerinden hekimlik pratiğine yansıyan olumlu bir değişiklik oluşturamamaktadırlar ⁽¹⁶⁾. Bu konuda önemli araştırmalar yayınlanmıştır. Bunlar arasında bir derleme özellikle yararlıdır ⁽¹²⁾. Bu çalışmada, 99 eğitim stratejisi ve 160 eğitim etkinliği incelenmiştir. Bu etkinliklerin sadece %48'inin sağlık hizmeti sunumunda bir olumlu etki yaratmayı hedeflediği saptanmıştır. Formel STE etkinliklerinin, en az etkili yöntemlerden biri olduğu bulunmuştur. Gereksinim belirleme çalışmalarının yapıldığı etkinliklerin etkili olma oranı %89 olarak saptanmıştır.

STE etkinliğinden önce, nesnel yöntemlerle hedef grubun gereksinimlerinin ne olduğunun saptanması önemli bir faktör olarak kaydedilmiştir. Etkinliğin konusu ile etkinliğin türü arasında başarılı olma açısından ilişki saptanmıştır. O konunun özelliklerine uygun bir ya da daha fazla etkinlik türü ile STE düzenlemesi başarı için şarttır. Konferans ve “*workshop*” gibi formel etkinliklerin hekimlerin davranışlarında kalıcı bir etki oluşturamadıkları gösterilmiş olmasına rağmen en çok düzenlenen ve en büyük katılım gören etkinlikler bunlardır. Bir çalışmada ⁽¹³⁾ formel didaktik STE etkinliklerinin profesyonel yaşamda bir davranış değişikliğine yol açmadıkları bu tip etkinliklerin interaktif tekniklerle birleştirildiklerinde kısmen etkili olabildikleri gösterilmiştir. Probleme dayalı öğrenme (PDÖ) yöntemi ile ders verme formatı STE düzeyinde karşılaştırılmış PDÖ daha etkin bulunmuştur ⁽¹⁷⁾.

ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

Öğretim yöntemleri sunu yoluyla öğretim, probleme dayalı öğretim ve yaparak öğretim şeklinde üç başlık altında incelenebilir. Bunlar arasından sunu yoluyla öğretim en sık kullanılan, ancak en az etkin olan yöntemdir. Sunu yoluyla öğretimin en yaygın kullanılan örnekleri ders verme ve konferanslardır. Bunların etkinlik sonrası anımsanma oranları oldukça düşüktür. Bu nedenle STE etkinliklerinde probleme dayalı/problem çözücü öğretim ve yaparak öğrenme yöntemlerine daha çok yer verilmesi genel bir eğilimdir.

Genel olarak öğretim yöntemleri

Sunu yaparak öğretim

Bu yöntemde bir öğretmen/öğretici tarafından düz sunu yöntemi uygulanır. Anlatmak ve göstermek temelinde dyanır. Soru - cevap tarzı, anlatma biçimi ya da informal öğretmen konuşmaları gerçekleştirilir. Bilgiye dayanan bir bilişsel alanı vardır ⁽¹⁸⁾. Birçok çeşidi olabilir. Bunlar arasında en çok kullanılanlar dersler ve konferanslardır.

Ders

Bir konuyu belli bir sürede, belli bir yapıda sunma tarzıdır. Öğretmen - öğrenci arasında genelde tek yönlü diyalog gerçekleşir. Sözlü, yazılı, temsil yoluyla, resimle, modelle ve müzikle yapılabilir. Öğretmenin öğrenciyeye belli bir sürede verdiği bilgiye, bu bilgi aktarımı için ayrılan süreye ders denir ⁽¹⁹⁾. Ders sözcüğü Arapça kökenlidir. İngilizce "lesson" veya "subject"; Fransızca "leçon", "cours", "sujet" veya "discipline" olarak ifade edilir. Dinleyicilere bir konuyu anlatmak, bir sorunu açıklamak ya da birtakım becerileri kazandırmak için yapılan kısa süreli öğretimdir. Yale üniversitesinin bir çalışmasına göre bilgilerin; bir saatlik dersten 20 dakika sonra %40'ı, 12 saat sonra %60'ı, bir hafta sonra ise %90'nının dinleyici tarafından anımsanmadığı saptanmıştır. Çok sık kullanılmasına rağmen çok etkin bir yöntem değildir.

Konferans

Alanında uzman birinin bir konu hakkında, duygu ve düşüncelerini açıklamak, öğretmek amacıyla yaptığı hazırlıklı konuşmaya konferans denir. Ayrıca

uluslararası bir sorunun çözülmesi için yapılan toplantılara da konferans denilmektedir. Konferans, dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat gibi bir konuda bilgi vermek için yapılan konuşmadır. Fransızca “*conférence*”, İngilizce “*conference*” olarak ifade edilir ⁽¹⁹⁾. Bilim iddiası taşıyan bir konuşmadır. Bu konuşmayı gerçekleştirene “*konferansçı – conférencier*” ismi verilir ^(19,20). Konuşmacı, dinleyicileri belli bir konuda bilgilendirmeyi amaçlar ve konuyu tanıtır ve amacını açıklar. Her konferans uzun araştırma ve inceleme sonunda hazırlanır. Bu araştırma ve incelemeler genellikle raporlaştırılır.

Bir kongrenin içinde ve onun bir parçası olarak düzenlenebileceği gibi, kendi başında bağımsız bir etkinlik olarak da düzenlenebilir. Periyodik olarak düzenlenme zorunluluğu yoktur. Tek başına yapıldığında bilgi sunumu ve öneri ya da çözüm getirmek amacıyla düzenlenen, kongreye oranla daha az kişinin katıldığı ve konu içeriği açısından daha dar kapsamlı bir toplantıdır. Rutin olarak düzenlenme zorunluluğu olan bir sıklık söz konusu değildir. Genellikle bir ya da birkaç saat, nadiren de birkaç oturuma bölünerek bir iş günü sürer. Konferans sonunda dinleyicilerden soru alınmaz.

Probleme dayalı/problem çözücü öğretim

Öğretim bir örnek sorun ya da soru temelinde şekillendirilir. Örnek sorun/olay/olgu ya da soru, etrafında yönetilen/güdümlü tartışma yöntemi kullanılır. Büyük-küçük grup tartışması, soru - cevap gibi teknikler ile gerçekleştirilir. Kavrama, analiz ve değerlendirmeye dayanan bir bilişsel alanı vardır. Tepkide bulunma, değer verme duyuşsal alanını kullanır ⁽¹⁸⁾. Küçük gruplarda uygulanabildiği gibi “*key pad*” gibi araçlarla büyük gruplara da uygulanabilmektedir. Dinleyiciye doğrudan ve tek yönlü bilgi aktarılması amaçlanmaz. Önce konuyu aktarmada araç görevi gören, doğru seçilmiş soru ya da sorunun dinleyici tarafından kendi deneyimleri doğrultusunda anlaşılması ve içselleştirilmesi hedeflenir. Bundan sonra bilgi aktarımı interaktif bir ortamda dinleyicide olan bilginin alınması ile eğiticide olan bilginin aktarılması ve dinleyicinin yeni bilgide uzlaşması aşamaları birlikte gerçekleştirilir.

Olgu sunumu

Örnek olgular genellikle gerçek olgulara dayalı olarak seçilir. Dinleyicilere yol gösterici nitelikte olmalı, bireylerin duyuşsal özelliklerini geliştirmelerine olanak verecek yapıda olmasına özen gösterilmelidir. Bu yöntemin konu hakkında yeterli bilgi ve deneyimi olmayan kişilere ve çok kalabalık gruplara uygulanması zordur

(18). Alanlarında uzman olmuş kişilerin katılımcı olduğu eğitim etkinlikleri için uygun bir yöntemdir.

Tartışma

Tartışma yöntemi daha çok bir konunun kavranması aşamasında karşılıklı olarak görüşler ortaya konurken, bir problemin çözüm yollarını ararken ve değerlendirmeye çalışmaları yaparken kullanılır. Tartışmada yöneticinin rolü büyüktür. Tartışma geleneksel soru-cevap yönteminden farklı olmak durumundadır. Tartışma mutlaka bir sonuçla bitmelidir (18). Klinik konseylerinde olgu esaslı gerçekleştirilen tartışmalar güzel bir örnektir.

Panel

Panel, Fransızca kökenli bir sözcüktür. Dinleyiciler önünde, seçilmiş bir konuşmacı grubunun bir konuyu tartışmak amacıyla düzenlediği toplantı, toplu görüşme, açık oturum olarak tanımlanır (20). Paneller aslında bir tartışma oturumudurlar. Panel düzenlerken en sık yapılan yanlış, tartışma özelliğinin ihmal edilmesidir. Panelin amacı panelistleri tartıştırmaktır. Panel açık oturum şeklinde algılanmalı ve kurgulanmalıdır. Küçük bir grubun, dinleyicilerin önünde bir konuyu çok resmi olmayan, samimi bir hava içinde tartışmasıdır.

Burada amaç herhangi bir konuda karar vermek değil, önceden belirlenmiş bir konuyu çeşitli yönleri ile aydınlatmak, çeşitli görüş ve eğilimleri ortaya koymaktır.

Panel, tartışmayı idare eden bir başkan ve üç veya dört üyeden oluşur. Tartışmacılar yüzleri dinleyicileri ve panel ekibini görebilecek pozisyonda otururlar. Başkan ele alınan konuyu ve panel üyelerini tanıtarak tartışmayı açar. Sonunda forum (dinleyicilerin soru sorması ve fikir bildirmesi) olup olmayacağını bildirir. Panelistler eşit konuşma hakkına ve süresine sahiptirler (18).

Açık oturum ile panel özellikleri yönüyle birbirlerine çok benzerler. Hatta bazı kitaplarda panel ile açık oturum aynı konuşma türü olarak verilir. Arada sadece üslup farkı vardır. Konuşmacılar, uzmanı oldukları konunun ayrı birer yönünü ele alırlar. Konuşmalar, açık oturumda olduğu gibi başkanın verdiği sıraya ve süreye göre yapılır. Buradaki tartışmalar, herkesin konuyu çeşitli açılardan ele almaları ve samimi bir havada tartışmaları şeklinde olur. **Panelin sonunda, dinleyiciler panel üyelerine soru sorabilirler.** Tartışma dinleyicilere de geçerse (dinleyicilerin

de kendi aralarında tartışmalarına izin verilirse) o zaman tartışma, forum şekline dönüşür. Paneller genellikle birkaç saati aşmaz.

Dikkat edilirse pek çok STE etkinliklerinde gördüğümüz panel olarak isimlendirilmiş oturumlardan farklı bir tanımlama ile karşı karşıyayız. Uygulamada sık karşılaştığımız panellerde, genellikle panelistler arasında tartışma olmamaktadır. Sadece panelin sonunda yer alan soru-cevap aşamasında muvazaalı konularda tartışma olabilmektedir. Sıkça karşılaştığımız ve panel olarak isimlendirilmiş oturumlarda, konular alt bölümler halinde panelistlere dağıtılmakta ve bir konu bitince diğerinin başlamaktadır. Burada tartışmadan ziyade sıralı bir konu dağılımı vardır. Oysa yukarıda yaptığımız tanımdan da anlaşılacağı üzere panelde bir konuda tartışma yapılması şarttır. Panelin öğretici yanı buna dayanmaktadır. **Uygulamada sempozyum oturumları ile panel oturumların birbirine karıştırıldığı anlaşılmaktadır.** STE düzenleyicilerinin bu noktaya dikkat etmeleri gerekir.

Açık oturum

Bir grubun bazı kurallara uygun olarak bir konuyu dinleyiciler önünde tartışmalarıdır. Açık oturum, panele benzer. Panelden farkı, üyelerin başkandan söz alarak konuşmalarıdır. Üyeler konu üzerinde bir kaç kez konuşma hakkına sahiptirler. Konuşmacı sayısının fazla tutulmaması ve herkese eşit konuşma hakkı verilmesi ve sert tartışmalardan kaçınılması gerekmektedir. Konuşana ve fikre saygı esastır⁽¹⁸⁾. Son yıllarda düzenlenen STE etkinliklerinde bu tür oturumların giderek daha fazla kullanıldığı görülmektedir.

Lehte ve aleyhte görüş bildirme ("Proponense" (Savunucu)- "Contradiction" (Karşıt))

Bilimsel kurul tarafından belirlenen ve üzerinde bilimsel olarak uzlaşa oluşturulmamış bir konu hakkında konuşmacılardan birinin destekleyici, diğerinin karşıt görüşleri sunduğu toplantı biçimidir. Bu iki konuşmacı sıra ile görüşlerini sunarak; belirlenen konunun, literatür verileri ışığında, tartışılmasına zemin hazırlarlar. Son yıllarda özellikle tartışmalı konular üzerinde bu yapıda tartışma oturumları daha sık düzenlenmektedir.

Forum

Bazı sorunların görüşülerek karara bağlandığı, dinleyicilerin de söz alabildiği, belli bir konu üzerinde düzenlenmiş toplantı olarak tanımlanabilir. Dinleyicilerin de panelistler kadar aktif katılım gösterdikleri toplantılardır. Forum oturumlarında bir yönetici bulunur, paneldeki panelistlerin yerini tüm katılanlar almıştır.

Forumda başkan konuyu sunar ve açıklar, üyelere söz verir. Konunun dışına çıkılmamasını sağlar. Gerekli gördüğü yerde konuşmayı özetler, tarafsız davranır, zamanı ayarlar, konuyu değerlendirir ve tartışmayı kapatır ⁽⁹⁾.

Küçük bir grubun belli bir konuda geniş bir kitleye uzman bilgisi aktarması (panel) ve daha sonra da dinleyicilerden gelecek sorulara cevap vermesidir. Panel ile benzer özellikler taşımakla birlikte dinleyicilerin de panelistler kadar aktif katılım göstermelerinin sağlanması ayırt edici özelliğidir.

Dinleyicilerin soruları bazen kısa sözlü soru olarak alınır. Ancak bu arada uzun açıklamalar yapılarak konu dağıldığı için, forum yöneticisi soruları yazılı olarak alabilir ve hangi kişinin konu alanına giriyorsa o kişiye söz vererek kısaca cevaplandırılmasını sağlayabilir. Paneldeki panelistlerin yerini tüm katılanların aldığı bu toplantılar bazen geniş bir grup tartışmasına dönmektedir.

Seminer

Fransızca “*séminaire*”, İngilizce “*seminar*” sözcüğünün Türkçede kullanılan halidir. Bir grubun belli bir konuda ön çalışmalar yapıp bunu bir dinleyici kitlesinin önünde tartışma yöntemi ile sunmasıdır. **Seminerde esas olan grup çalışmasıdır.**

Bir konu ile ilgili bilgi vermek ve bu bilgiler üzerinde tartışmak amacıyla birkaç yetkilinin yönetimi altında düzenlenen toplantı anlamına da gelir.

Konusunda uzman kişilerin gözetiminde yapılan grup çalışmasının belli bir bilgi düzeyine sahip kimselere sunulmasını amaçlar. Genellikle bir iki saat sürer. Periyodik düzenlenme zorunluluğu yoktur.

Belirli bir bilim dalındaki gelişmeleri, belli bir bilgi düzeyine sahip kimselere tanıtmak amacıyla düzenlenen ve konunun değişik bölümleri, bu bilim dalında otoritesi ve yeteneği kabul edilen kişiler tarafından açıklanan toplantılardır.

Seminerlerde küçük gruplar belirli aralıklarla toplanabilir ve aynı ana konunun farklı alt başlıklarını tartışabilirler. Seminer sonunda gruptakilerin her birinin aktif katılımı amaçlanır. Konferanslara oranla daha samimi bir ortam söz konusudur. Genellikle bir ya da iki saati aşmaz. Katılım için kayıt gerekmez ve genellikle ücretsizdir.

Üniversitelerde öğretim elemanının yönetimi altında öğrencilerin yaptıkları araştırmalarla ilgili rapor hazırlama, tartışma biçiminde yürütülen grup çalışması

da seminer olarak isimlendirilir ⁽¹⁹⁾. Yukarıda anlatılanlar üniversitelerde lisans/lisansüstü öğrenci ve öğretimcilerin katılımıyla yapılan seminerleri kastetmemektedir.

Sempozyum oturumu

Belli bir konuda düzenlenen bilimsel oturum veya seminer, bilgi şöleni olarak tanımlanır ^(19,20). Fransızca “symposium” sözcüğünün Türkçede kullanılan şeklidir. Sempozyum sözcüğünün kökeninin Yunanca olduğu da iddia edilir. Sempozyumda amaç tartışmaktan ziyade bir durum tespiti yapmaktır.

Sempozyumun yapısı bir dinleyici topluluğu karşısında özellikle bilim, sanat ve fikir ağırlıklı konularda, değişik konuşmacıların önceden hazırlanmış bir dizi konuşma yapmalarınıdır.

Sempozyumda amaç, konuyu tartışmak değil, uzmanları tarafından olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirilerek konuya bir çözüm üretmek en azından bir durum tespiti yapmaktır.

Sempozyum bir konunun çeşitli yönleri üzerinde, aynı oturumda, konunun uzmanı farklı kişiler tarafından (çoğunlukla akademik konularda) yapılan seri konuşmalardır. Diğer konuşma türlerine göre daha bilimsel ve ciddi bir sohbet havası içinde geçer. Konuşmacılar, konuyu kendi ilgi alanları açısından ele alırlar.

Sempozyumda konuşmacı sayısı üç kişiden az, altı kişiden fazla olmamalıdır. Her bir konuşmacıya yeterli zaman verilir. Sempozyumun başkanı oturum başında dinleyicilere konuyu, önemini, ele alınış biçimini bildirir. Konuşmacıları tanıtır ve sonunda da konuşmaların bir özetini yapar. **Konuşmaların sonunda oturum başkanının, konuyu çıkan sonucu dinleyiciye aktarması şeklinde önemli bir görevi vardır.**

Konuşmacılar arasında bilgi, saygınlık ve konuşma yeteneği bakımından büyük farklılıklar bulunmamalıdır. Sempozyumun sonunda konuşmacılar birbirlerine sorular sorup, yorumlar yapabilirler. Dinleyiciler de soru sorup, kendi düşüncelerini açıklayabilirler. Dinleyicilere soru sormanın yanı sıra katkı yapma olanağı verilirse buna forum denir ⁽¹⁸⁾. Forum kısmında sempozyumda ele alınan ortak konu çeşitli yönlerden incelenir, değişik görüşler ve yorumlar dile getirilebilir.

Sempozyum konunun önemine ve uzunluğuna göre oturumlar halinde, ayrı salonlarda birkaç gün boyunca da sürebilir.

Uydu sempozyum (“satellite symposium”) oturumu kongre düzenleme kuruluna karşı sorumlu ancak bilimsel içerik açısından bağımsız oturumdur. Daha çok endüstriyel kaygı güden bir etkinliktir. İleri sürülen bilginin kanıt düzeyine dair bilimsel sorumluluk endüstriye aittir. Bu oturumun katılımcıları STE kredi puanı almamalıdır.

Çember toplantı - Yuvarlak masa toplantısı

Birden fazla insanın bilgi alışverişi yapmak üzere belli bir amaç doğrultusunda, bir araya gelmesi ve bu süre içinde birbirlerine katkı sağlamaları eylemidir.

Yuvarlak masa toplantısı, toplantıya katılan tüm bireylerin eşit yetkilere sahip olduklarını ve yetkili bir yöneticisi olmayan bir toplantıdır. Masa oval olmalıdır. Herkes birbirine karşı oturur ve eşit statüye ve haklara sahiptir.

Diğer tüm toplantılarda katılımcılar ile düzenleyici ve yöneticiler karşı karşıya bir beden diline sahiptirler. Bu tür toplantılarda kişiler nereye otururlarsa otursunlar, fiziksel anlamda eşit olmalarını sağlayıcı oturma düzeni söz konusudur. Herkesin görüşünün alınması ve ortak bir çözümde birleşilmesi gereken toplantılarda oturma düzeni çok daha önemli olmaktadır. Özellikle aynı konu ya da sorunda multidisipliner bir katılım için uygun yöntemdir.

Beyin fırtınası

Ani gelişen yaratıcı fikirlerin ortaya çıkması amacıyla yapılan toplantıdır. Katılımcıların öncü fikir yaratıcılığı ile orantılı olarak başarılı sonuçlar elde edilir. Bu tür toplantılar genel cerrahi öğretisi içinde her an her yerde cerrahlar tarafından gerçekleştirilmektedir.

Konsej

Fransızca “conseil” sözcüğünün Türkçede kullanılan şeklidir. Yönetim görevi yüklenmiş kimselerden oluşan topluluk anlamına gelir. Bazı sorunları görüşüp tartışmak için toplanan meclistir. Örnek olarak Meme Konseyi, Radyoloji Konseyi, Endokrin Konseyi, Nükleer Tıp Konseyi vb. multidisipliner karar gerektiren toplantılar.

Genel oturum – Plenary

Bütün üyelerin hazır bulunduğu kuruldur. Bilimsel etkinliklerde özellikle açılış töreni sonrasında gerçekleştirilen ve tüm katılımcıların bulunması arzu edilen oturumlar örnek olarak verilebilir.

Yaparak - deneyerek öğretim

Örnek olgu gösterip yaptırma yöntemi ile uygulanır. Soru-cevap, beyin fırtınası, problem çözme, gösteri gibi teknikler uygulanır. Uygulama, analiz, sentez ve değerlendirmeye dayanan bir bilişsel alanı vardır. Duyuşsal alanı örgütlenme ve kişilik üzerine kuruludur. Uyarılma, kılavuz denetiminde yapma, beceri haline getirme, duruma uydurma ve yaratma gibi psikomotor alanı kullanır ⁽¹⁸⁾.

Çalıştay

Bilim adamlarının ve **uzmanların bir konuda ön hazırlık yapmak üzere** katıldığı inceleme ve değerlendirme toplantısıdır ⁽¹⁹⁾. Çalıştay kelimesi hiç bilmeyen bir insanda bile ilk duyulduğunda “çalışmak için bir araya toplanma” mânâsını canlandırmaktadır ⁽²¹⁾. *“Bazı önemli zorluklar söz konusu, işler istediğiniz gibi gitmiyor, sorunlar çözülmez görünüyorsa, gidiş ve ortam sizi endişelendiriyorsa veya işlere yön verme şansı yakaladınız ve bunu en iyi şekilde kullanmak istiyorsanız, elinizde önemli ama zor bir proje var ve bir dizi kritik toplantıdan başarılı sonuç almak gerekiyorsa olayları akışına ve başarıyı da şansa bırakmayın! Çalıştay düzenleyin! İlgili tarafları bir araya getirin, tasarlanmış ve kontrollü bir düşünme sürecinde, etkili ve profesyonelce bir düşünme süreci kurun, konuyu sistemli, çok boyutlu ve yaratıcı bir şekilde ele alın, sizi hedefinize ulaştıracak yol haritasını öncelikle kafalarda netleştirin ve insanları eyleme geçirin ”* şeklinde tarif edilmektedir ⁽²²⁾.

Atelye çalışması (“Workshop” – “Hands-on”)

Bir konuda uzman olan az sayıda katılımcının grup içinden bir kişinin rehberliğinde bir konuyu tartışmak ve çözüm yolları üretmek veya bir konuda uygulama yaparak beceri geliştirmek amacı ile yapılan, katılımcıların aktif rol aldığı, karşılıklı bilgi ve deneyimlerinin aktarılması yolu ile etkileşimin ön planda olduğu bir eğitim etkinliğidir. Sonunda bir sınav olmadığı gibi, sadece katılım belgesi verilmesi yeterlidir.

Web siteleri

Bilişim teknolojisindeki gelişmeler tıp bilimindeki iletişimin etkinliğini giderek artırmaktadır. Bilginin üretimi ve paylaşımı konusunda web sayfalarının yeri vazgeçilmez hale gelmiştir. Bilginin depolanması ve istence bağlı kullanılması artık daha kolaydır. Web siteleri sürekli tıp eğitimlerinin vazgeçilmezi olmak üzeredir.

Web sitelerinde yer alan bilgilerin kalitesine yönelik çalışmalar çok değildir. Ziyaret ettiğimiz sitenin veya portalin altyapısının kimliği bu alanda yer alan bilgilerin kalitesi açısından bir ipucu verebilir. Bilginin paylaşımının bu kadar hızlı ve kolay olduğu bir bilişim döneminde, hem hastalar hem de hekimler ihtiyaç duydukları birçok bilgiye internet ortamından erişmektedir. Kaliteli ve hedefe yönelik hazırlanmış ve internet ortamında paylaşıma sunulmuş bir bilgi, tahmin edeceğimizden çok daha fazla sayıda kişi veya hedefe daha hızlı ve daha az maliyetle ulaşabilir. Daha önce hiç görmediğiniz bir ameliyatı, internet ortamında canlı olarak izleyebilir, fotoğraflarını yakından inceleyerek kaçırdığınız noktalara daha sonra tekrar vurgu yapabilirsiniz. Çağımızda bilgiye ulaşmak ve bilgiyi paylaşmakta vazgeçilmez olan web siteleri ve portalleri giderek daha donanımlı olacaktır.

SÜREKLİ TIP ETKİNLİKLERİNİN TÜRLERİ

Eğitim etkinliklerinin genel amacı bilgi paylaşımıdır. Bunun da çeşitli türleri vardır. Genellikle herhangi bir eğitim etkinliğinde öğretim stratejilerden bir seçki oluşturularak hedefe yönelik özgün bir yapılanma elde edilmelidir. Aşağıda tıp alanında sık kullanılan etkinlik türlerinin tanımları yapılacak ve uluslararası kabul görmüş özellikleri aktarılacaktır.

Kurs

Fransızca “*cours*”, İngilizce “*course*” sözcüğünün Türkçede kullanılan şeklidir. İlgilere belirli bir konuda birtakım bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmak amacıyla düzenlenen ve kısa süreli derslere dayanan eğitim etkinliğidir^(19,20). İlgili her kurum ve kuruluş tarafından düzenlenebilir. Esasında teorik olarak eski bilgileri hızlı bir şekilde taramak, yeni bilgileri paylaşmak ve yeni bilgilerle ilgili pratik uygulamalar üzerinde çalışmak yapısında işletilir. Belirli bir konuyu, bu konuda yetiştireceklere öğretmek ve beceri kazandırmak amacıyla yapılan etkinliklerdir. Genellikle bir ya da birkaç oturum sürebilir, **sonunda mutlaka katılımcıların başarı düzeyini gösteren bir ölçme/değerlendirme ve ilgili meslek/egitim kurumunca da onaylanmış belgelendirme (sertifikasyon) gereklidir.**

Etkinlik öncesi ve sonrası yapılan testlerle katılımcıların başarı düzeyleri değerlendirilir. Pratik uygulamalar ile katılımcılara beceri kazandırmak kursun temel özelliğidir.

Kurs içeriği ile ilgili hazırlanan çoktan seçmeli sorulardan oluşturulmuş testin kurs öncesi seviye tespit amacıyla kursiyerlere uygulanmasına “*pretest*” ya da ön değerlendirme denir. “*Pretest*” uygulamasında soru kitapçığı kursiyerlerden yanıtlarla birlikte geri alınır. Yanıtlar değerlendirilir. Kurs içeriği ile ilgili, “*pretest*” teki sorularla eşdeğer konu başlıklarında ancak tamamen yeni, çoktan seçmeli sorularla hazırlanmış kurs sonunda yapılan teste “*posttest*” ya da sonraki değerlendirme denir. Kurs sonrasında kursiyerlere “*pretest*” ile aynı süre zarfında uygulanır. “*Posttest*” soru kitapçığı kursiyerlere verilir. Yanıtlar değerlendirilir. Sağlama (tersiyer) test ise kursiyerlerin kurs atmosferi, bilimsel içeriği ve eğiticilerini bağımsızca değerlendirdiği testtir.

Kursun amacına ulaşabilmesi için genel olarak katılımcı sayısınının 30’u aşmaması gerekir.

Sempozyum etkinliği

Bilimsel bir konu ya da olay hakkında dinleyiciler karşısında farklı uzman kişilerin konu ya da olayla ilgili yaptığı seri konuşmaların bütününe sempozyum denir. Sempozyum, bilimsel ve ciddi bir sohbet havasında geçer. Konuşmacılar konuyu kendi ilgi sahaları açısından ele alır. Sempozyuma konuşmacı olarak katılan üyeler, yaptıkları konuşmalarla konu bütünlüğünün oluşmasına katkıda bulunurlar.

Konunun uzunluğuna göre sempozyum iki oturum veya iki gün sürebilir. Genel olarak bir sempozyum etkinliğinin, en az iki oturum içermesi beklenir. Periyodik olarak düzenlenme şartı yoktur. **Sempozyumda serbest bildiri gönderimi ve sunumu olmaz.**

Sempozyumun sonucunda başkan konuyu özetleyerek çıkan sonucu dinleyicilere aktarır. Genel olarak sempozyum esnasında konuşmalar üzerinde katılımcılarla aktif tartışma olmaz. Ancak daha sonra, konuşmaların sunulması bittikten sonra, o oturuma katılanlarla bir forum düzenlenerek, dinleyicilerin sorularına cevap verilebilir. Bu sırada sempozyum konuşmacıları arasında tartışma da yapılabilir.

Sempozyumdaki amaç, konuyu tartışmak değil, konunun ilgili kişiler tarafından olumlu veya olumsuz yönlerinin ortaya konulup çözüme götürülmesidir.

Bu toplantılarda dinleyicilerle konuşmacılar arasında interaktif bir etkileşim yoktur, panel ya da açık oturumlarla karşılaştırıldığında sempozyum, daha didaktik bir etkinliktir.

Sempozyumlarda katılım kongrelerden daha sınırlı, konu da genellikle tektir.

2008 yılında Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi ile Fıtık Derneği tarafından ortaklaşa düzenlenen Fıtık Sempozyumu tipik bir örnek olarak verilebilir. Bir buçuk gün süren bu sempozyumda ana başlık fıtık olarak belirlenmiş ve çeşitli oturumlarda anatomi, fizyoloji, klinik tiplendirme, tedavi stratejileri, komplikasyonlar ve maliyet açısından fıtık konusu tartışılmış, canlı ameliyat yayınlarıyla da görsel malzemededen yararlanılmıştır.

Kongre

Fransızca “*congrès*”, İngilizce “*Congress*”, Almanca “*Kongress*” sözcüğünün Türkçe kullanıldığı şeklidir. Moğolca “*Kurultay*” olarak ta geçer.

Çeşitli ülkelerden yöneticilerin, elçilerin, delegelerin katılımıyla yapılan toplantılara da kongre denilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri’nde Temsilciler Meclisi ile Senatonun bir aradayken aldıkları addır^(19,20). Kongre aynı zamanda çeşitli ülkelerden yöneticilerin, elçilerin, delegelerin de katılabileceği, bir kuruluşun, gündemindeki sorunları konuşmak ve yeni kurullar seçmek üzere belli sürelerle yaptığı toplantılar dizisidir.

Topluluğun aktivite durumu ve çeşitliliğine göre iki veya daha fazla yılda bir de düzenlenebilir. Uluslararası ya da yerel organizasyon komitelerince belirlenen program çerçevesinde yürütülür.

Kongre, bir ana tema üzerinde var olan tüm güncel bilgi, duygu, düşünce ve deneyimlerin ilgili katılımcılarla paylaşılması ve sinerji yaratılması amacıyla düzenlenir. Kongrelerde hedeflenen amaç, ana tema hakkında katılımcılar tarafından taşınan tüm bilgi, duygu ve düşüncelerin dile getirilmesi, basılı paylaşılması ve geleceğe aktarılmasıdır.

Kongre tek bir profesyonel, kültürel ya da başka amaç güden yüzlerce ve bazen de binlerce insanın bir araya geldiği, yapılma sıklığı belli bir takvime oturtulmuş, büyük çapta ve düzenli toplantılardır. Hemen çoğu zaman belirli bir konu çerçevesi çizilerek planlanır. Sunumlar ve tartışma konularının planlanması, oluşturulan bir düzenleme komitesinin üyeleri tarafından yapılır.

Kongreler uluslararası ya da dünya toplantıları şeklinde düzenlenebilir iken, genel olarak en dar kapsamlılarının “ulusal” nitelikte olması beklenir. Bu nedenle kongreler genel olarak ulusal çapta dernekler tarafından düzenlenmelidir.

Düzenlenme periyodları açısından tek bir kuralı yoktur. Teamüllerle belirlenir. İdeal olanı bilimsel komitenin ilgili tema üzerinde gelişmelerin paylaşılmasını gerektirecek periyotları belirlemesidir. Yaygın olduğu şekliyle bir veya iki yılda bir gerçekleştirilir.

Kongre yapısında birden fazla öğretim yöntemi aynı anda veya farklı günlerde kullanılır. Ana tema üzerinde; bilimsel komite tarafından belirlenen konularda yine bilimsel komite tarafından seçilmiş, konusunda yetkin yerli veya yabancı bilim adamlarının konuşmalarına yer verilir.

Yine aynı tema üzerinde ve bilimsel komite tarafından belirlenmiş bilimsel biçim ve nitelikte hazırlanmış, katılımcının istenci üzerine kurulu serbest bildiri sunumlarına yer verilir.

Tüm katılımcıların aynı anda katılacakları ortak oturumlar, organize paneller, sempozyumlar, kişisel sunumlar (poster, sözlü sunum), yuvarlak masa toplantıları, kurslar kongre etkinliği içinde yer alabilir.

Çok alışıldık olmasa da herhangi bir bilimsel biçim ve nitelik gerektirmeyen, tek koşulun konuşmanın ana teması ile ilgili olmak olduğu serbest kürsülere de yer verilebilir. Serbest kürsünün hangi salonda gerçekleştirileceği bilimsel ve düzenleme topluluğu tarafından önceden belirlenip duyuru materyallerinde yer alabileceği gibi, toplantı merkezinde herkesin kolaylıkla görebileceği yerlere asılan duyurularla da katılımcılara bildirilebilir. Serbest kürsü oturumlarında amaç, toplantı öncesi herhangi bir paylaşım fikri olmayan katılımcıların, toplantı esnasında doğaçlama edindiği düşüncelerini diğer katılımcılarla paylaşabilme fırsatına olanak verilmesidir. Bilimsel komite salona bir oturum başkanı atar. Görüşler ve temenniler oturum başkanı tarafından rapor haline getirilerek bilimsel sekreteryaya teslim edilir.

Tüm etkinliklerin düzenlenecekleri gün, saat, katılımcı kontenjanları ve katılım şartları yine önceden belirlenip duyurulmak zorundadır. Dolayısıyla kongre hazırlığı bir takvim çerçevesinde düzenleme tarihinden çok daha önce başlar ve duyurularla katılımcılara bildirilir. Etkinliklerden derlenen bilgi ve sonuçlar basılı hale getirilip paylaşımı sağlanır.

Bir kongre genellikle birkaç gün sürer ve yine genellikle hem tüm katılımcıların aynı anda katılacakları ortak oturumlar ("*plenary sessions*") hem de eş zamanlı (paralel) oturumlar içerir. Kongreyi oluşturan ana konunun alt başlıkları üzerindeki bildiriler, sözlü ya da görsel olarak (poster, video) sunulur. Sözlü sunumlarda tartışmayı da içeren 10–30 dakikalık bir süre yeterlidir. Bu sunumlar, kongrenin sonunda yayınlanması gereken resmi yayın organında (kongre özet kitapçığı, dergi eki, kongre CD'si, "proceeding" gibi) akademik bir rapor olarak basılmalıdır.

Kongrelerde, ana konunun temelleri üzerinde, konularında başarılı oldukları bilinen ve yaptıkları çalışmalarla bunu gösteren uzmanlar, bir saat ya da biraz daha uzun süren konuşmalar yaparlar (*konferans*, "*keynote speech*", "*core subjects*", "*state of art lecture*"). Bu konular ve konuşmacılar, kongreden çok daha önce belirlenir ve olası katılımcılara duyurulur. Panel tartışmaları, yuvarlak masa toplan-

tuları, kurs ve “*workshop*”lar da kongrelerin birer parçası olabilir ve kongrede düzenlenecekleri gün, saat, katılımcı kontenjanları ve katılım şartları yine önceden belirlenip duyurulmak zorundadır.

Kongrede bildiri sunmak isteyen katılımcılar, sunumlarının kısa bir özetini organizasyon komitesinin belirleyeceği bir tarihten önce komiteye göndermek zorundadır. Bir bildirinin sözlü ya da görsel olarak sunulabilmesi için yine organizasyon komitesi ya da onların belirleyeceği hakemlerden oluşan bir kurul tarafından kabul edilmesi gerekir. Sözlü ya da görsel sunumların nasıl yapılacağı, sunum şartları ve teknik detay, kongrenin ilk duyurusundan başlayarak olası katılımcılara haber verilir. Poster oturumları, bu sunumlar için özel olarak ayrılan geniş bir salon ya da koridorda düzenlenir. Bildiriyi sunan kişi, poster değerlendirmesi anında eserinin yanında hazır bulunur ve önceden belirlenmiş olan jüri üyelerinin soru ve katkılarına yanıt verir. Posterler genellikle tüm kongre boyunca sergilenir.

Değişik ülkelerden ya da aynı ülkenin farklı bölgelerinden ve kimi zaman katılımcıların yakınlarının da yer aldığı kongrelerde, katılımcılar ve onlara eşlik edenlere yönelik olarak sosyal programlar hatta bilimsel programı gölgede bırakmayacak mütevazılıkta eğlence aktiviteleri de düzenlenebilir.

Büyük yayınevlerinin sergi alanları ve kongrenin düzenleniş nedenine uygun olan ticaret ve endüstri kurumları da tanıtım faaliyetleri düzenleyebilirler.

Okul

İngilizce “*school*”, Osmanlıca “*mektepe, meslek*”, Almanca “*schule*”, Fransızca “*ecole*” sözcüklerinin Türkçede kullanıldığı şeklidir. Her türlü eğitim ve öğretimin toplu olarak yapıldığı yer, mektep olarak geçer. Türlü bilgi, beceri ve alışkanlıkların belli amaçlara göre düzenli bir biçimde öğretildiği ve kazandırıldığı eğitim kurumudur. Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerden oluşan eğitim topluluğudur. Bir bilim, felsefe ve sanat kolunda belirli nitelik ve özellikleri bulunan akım, biçim ve görüşe verilen addır ⁽¹⁹⁾.

Tıp alanında da çeşitli bilim dallarının yaz okulu, güz okulu gibi isimlerle STE düzenledikleri görülmektedir. Bu tür etkinlikler genellikle tıpta uzmanlık öğrencilerine ya da yan dal öğrencilerine yönelik olmaktadır. Çeşitli eğitim yöntemleri amaç ve hedefler doğrultusunda kullanılabilir. Kurslardan farklı olarak daha geniş spektrumlu pek çok temanın işlendiği ve daha uzun süren etkinliklerdir. Önceden

belirlenmiş müfredatları vardır. Eğitim sezonlarını izleyen ve birbirini tamamlayan periyodik toplantılardır. **Bir tür tamamlayıcı eğitim etkinliğidirler.** Yürürlükte ve geçerli ekollerin yeni kuşaklara aktarılması hedefini de içerirler.

Eğitim günleri/haftası

Batı literatüründe, ülkemizde düzenlenen “*Cerrahi Günleri*” gibi etkinliklere isim olarak benzeyen “*Surgical Week*” başlıklı toplantılar mevcuttur. “*Belgium Surgical Week*”, “*Australian Surgical Week*” ya da “*Canada Surgical Week*” gibi örneklerine rastlanan bu toplantıların ortak özelliği uluslararası kongre formatında olması ve genellikle ilgili ülkenin Cerrahi Derneği tarafından ya da uluslararası kuruluşlar desteğinde düzenleniyor olmasıdır.

Ülkemizde ise “*Cerrahi Günleri*” ismiyle düzenlenen etkinliklerin genellikle uluslararası niteliği olmamaktadır. Çoğu kez bölgesel veya şehir dernekleri ya da üniversiteler tarafından düzenlenmektedirler. Bazen bu toplantıların ulusal kongrenin küçük ölçekte yenilenmesi şeklinde düzenlendiğini ve az ya da çok kongre formatının yinlendiğini görmekteyiz. Etkinlik yerel ölçekte düzenleniyor olmasına rağmen bazen bilimsel kurul ya da komite ulusal ölçek genişliğinde tutulmaktadır. Etkinlik teması da genel cerrahinin tamamını kapsayacak kadar geniş tutulabilmekte ve süre olarak ta ulusal kongre süresi kadar uzun olabilmektedirler. Daha ötesi bazen bu etkinlikler ulusal kongreye o denli benzemektedirler ki etkinliğin adı da kongre olabilmektedir. Oysa düzenleyici kurum ve kuruluşlara bakıldığında aslında o alanın ulusal kongresini düzenlemek gibi bir amacı taşınmadıkları ve bu amaç için kurulmadıkları anlaşılmaktadır.

Bu tür eğitim etkinliklerinde, düzenleyici yerel bir kurum ya da kuruluş olduğundan, teamül gereği o etkinliğe konu olan temada, düzenleyici kurum ya da kuruluş temaruz etmiş olmalı ve bu özgün temada eğitimcilerin/konuşmacıların çoğunun ilgili kurum ya da kuruluşun mensubu olmalıdır. Yerel kurum ya da kuruluş bu şekilde, o alana getirdiği yenilikleri ve birikimini kendi sesinden duyuma fırsatı bulur.

Bunun dışında yerel ölçekli kurum ve kuruluşlar kendi mensuplarına veya üyelerine yönelik kısa periyotlarla (haftalık/aylık) eğitim toplantıları düzenlemektedirler. Bu tematik ve kısa süreli toplantılar bu başlığın konusu değildirler.

TÜRK CERRAHİ DERNEĞİ GÖRÜŞÜ: HANGİ ETKİNLİK? KİM DÜZENLENMELİ?

Aynı alanda farklı kurum ve kuruluşlar benzer amaçlar için çalışırken ulusal ölçekte uzlaşılara varılarak o ülke için gelenekler oluşturulması, STE etkinliklerinin başarılı olması ve kaynakların verimli kullanılması için akılcı bir yoldur.

Bu nedenle Türk Cerrahi Derneği olarak genel cerrahi alanında varlık gösteren bölge/şehir derneklerini, yan dal derneklerini, ve diğer tüm eğitim kurumlarını, doğru isimle, uygun amaçla, uygun yöntemle birbirini tekrarlamayan ancak, tamamlayan ve geliştiren STE etkinlikleri düzenlemeye davet ediyoruz.

Bu kapsamda, ulusal ölçekli kongrelerin, Dünyadaki örnekleri gibi, genel cerrahinin tümüne hitap eden, kuruluş tarihi ile en eski olan, en çok sayıda üyesi bulunan, en geniş amaç kapsamında ve en geniş alanda faaliyet gösteren Türk Cerrahi Derneği tarafından düzenlenmesi doğaldır.

Bölge/şehir dernekleri, yan dal dernekleri ve diğer tüm eğitim kurumları **Ulusal Cerrahi Kongresi** ya da adı böyle olmasa da içerik olarak Ulusal Cerrahi Kongresi'ni andıran etkinlikler düzenlememelidirler.

Yan dal derneklerinin kendi alanlarına kısıtlı kongreleri bu değerlendirmenin dışındadır. Bölge/şehir dernekleri, tıp fakülteleri/araştırma ve eğitim hastanelerinin genel cerrahi klinikleri, üyelerine ve mensuplarına yönelik haftalık/aylık eğitim toplantıları düzenlemektedirler. Bu tematik ve kısa süreli toplantılar da bu değerlendirmenin dışındadır.

TCD iki yılda bir Ulusal Cerrahi Kongresi düzenlemektedir. Bu kongrenin olmadığı yıl ise eski ismi **DeneySEL Cerrahi Kongresi** ve yeni ismi **Cerrahi Araştırma Kongresi** olan, cerrahi araştırmaları desteklemeye yönelik kongresi mevcuttur.

Geleneksel olarak düzenlediği bir diğer toplantı türü de **Bölgesel Toplantılar**'dır. Bölgesel toplantılar yılda ikiden fazla olmayacak sayıda, genellikle STE etkinliği düzenlenmeyen bölgelere bu eğitimleri götürmek için yapılan kısa süreli (bir ya da iki günlük), o bölgenin özel eğitim ihtiyacını gidermeye ve yine o bölgedeki kurum ve kuruluşlardaki bilgi birikimini paylaşmaya yönelik toplantılardır. Bildiri ve poster oturumları olmayan panel, konferans gibi oturumlardan oluşan etkinliklerdir. İhtiyaca göre planlanmaktadır.

Bölge/şehir dernekleri, yan dal dernekleri ve diğer tüm eğitim kurumları, yukarıda tanımlanan ve özellikleri belirlenen, kongreler dışındaki etkinlikleri düzenlemekte, her zaman olduğu gibi ve doğal olarak tamamen serbesttirler.

Bu bildirinin amacı hiçbir bilimsel ve eğitim etkinliğine sınırlandırma getirmeye çalışmak olmayıp tam tersine bu alanlardaki tüm çabaların desteklenmesine yöneliktir.

Türk Cerrahi Derneği, yukarıdaki çerçeveye uygun olarak düzenlenmiş tüm etkinliklere her anlamda destek olacak bu çerçeveye uygun olmadığı düşünülen etkinliklerde ise yer almayacak ve destek olmayacaktır.

Türk Cerrahi Derneği'nin Onur ve Etik Kurulu başvurulduğu takdirde anlaşmazlık çözümünde görev yapacaktır.

Ülkemizde STE etkinliklerinin düzenlenmesinde başka uzmanlık alanlarında da sorunlar yaşandığını biliyoruz. Bazı uzmanlık alanlarında yukarıda tanımlanan çerçeveye benzer uzlaşma yolları bulunmuş olması umut vericidir. Bazı uzmanlık alanlarında ise üç ayda bir kongre düzeyine ulaşan etkinlik enflasyonu ana derneğin ulusal kongreyi her yıl yapması ile aşılmıştır.

Türk Cerrahi Derneği olarak, kurulmuş tüm derneklerin amaçları doğrultusunda gelişmesi temel dileğimizdir. Ancak, Türk Cerrahi Derneği üyelerinin uzmanlık alanlarındaki haklarının korunması ve geliştirilmesi, mesleki gelişimlerine katkıda bulunulması, genel cerrahi alanında toplum yararının gözetilmesi ve genel cerrahi alanında topluma sunulan sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi amaçlarını gerçekleştirmek üzere alanının ulusal ölçekte düzenlenmesini sorumluluk bilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Demir, Ömer., Acar, Mustafa. Sosyal Bilimler Sözlüğü, 1992, s:54, Ağaç Yayıncılık, İstanbul.
2. Başaran, İbrahim Ethem. Eğitime Giriş. Ankara: Yargıcı Matbaası, 1996.
3. Eğitim Bilimlerine Giriş El Kitabı, EDOK Yayınları,2007
4. Ertürk, Selahattin. 1972, Eğitimde Program Geliştirme, Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara
5. Taymaz, Haydar. 1981, Hizmet İçi Eğitim: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi, Yayın No: 94, 1981.
6. Varış, Fatma. Eğitim Bilimine Giriş, Konya: Atlas Kitap Evi, 1994.
7. Royal Australasian College of Surgeons. 1997: Continuing medical education and recertification program information manual and diary. Melbourne: Capitol Press.
8. Mann K V. Continuing medical education. In. International handbook of research in medical education, Norman GR, Van der Vleuten CPM, Newble DI (eds.) 2002, Dordrecht, Kluwer Academic Publishers, p. 415-57.
9. Morisky DE, Levine DM, Green LW. 1983: Five-year blood pressure control and mortality following health education for hypertensive patients. American Journal of Public Health, 73, 153-62.
10. Levine Dm, Green LW, Deeds SG, Chwalow J, Russell RP, Finlay J. 1979: Health education for hypertensive patients . Journal of the American Medical Association, 241, 1700-1703.
11. Davis DA, Thomson MA, Oxman AD, Haynes RB. 1992: Evidence for the effectiveness of CME. A review of fifth randomized controlled trials. Journal of the American Medical Association, 26, 1111-1117.
12. Davis DA, Thomson MA, Oxman AD, Haynes RB. 1995: Changing physician performance. The systematic review of the effect of continuing medical education strategies. Journal of the American Medical Association, 274, 700-705.
13. Davis DA, O'Brien MA, Thomson MA, Freemantle N, Wolf F, Mazmanian P, Taylor- Vaisey A. 1999: Impact of formal CME. Do conferences, Workshops, rounds and other traditional continuing education activities change physician behavior or health care outcomes? Journal of the Medical Association,282, 867-873.
14. Knowles M. 1990: The adult learner. A neglected species, 4th edn. Houston, TX: Gulf Publishing Company.
15. Knowles M. 1986: Using learning contracts. San Francisco, CA:Jossey-Bass.

16. Sackett D, Richardson W, Rosenberg W, Haynes R. 1996: Evidence-based medicine. How to practice and teach evidence -based medicine. Edinburgh: Churchill Livingstones.
17. Doucet MD, Purdy RA, Kaufman DM, Langille DB. 1998: Comparison of problem-based learning and lecture format in continuing medical education on headache diagnosis and management, Medical Education, 32, 590-596.
18. Öğretim Planlaması El Kitabı, EDOK Yayınları, 2007.
19. Türk Dil Kurumu Sözlüğü Büyük Türkçe Sözlük - BSTS / Yazın Terimleri Sözlüğü <http://tdkterim.gov.tr/bts/> Erişim Tarihi: 02 Nisan 2009
20. Türk Dil Kurumu Sözlüğü Büyük Türkçe Sözlük - Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü <http://www.tdkterim.gov.tr/bati/> Erişim Tarihi: 02 Nisan 2009
21. <http://www.wikipedia.com> Erişim Tarihi: 02 Nisan 2009
22. <http://www.calistay.com> Erişim Tarihi: 02 Nisan 2009

